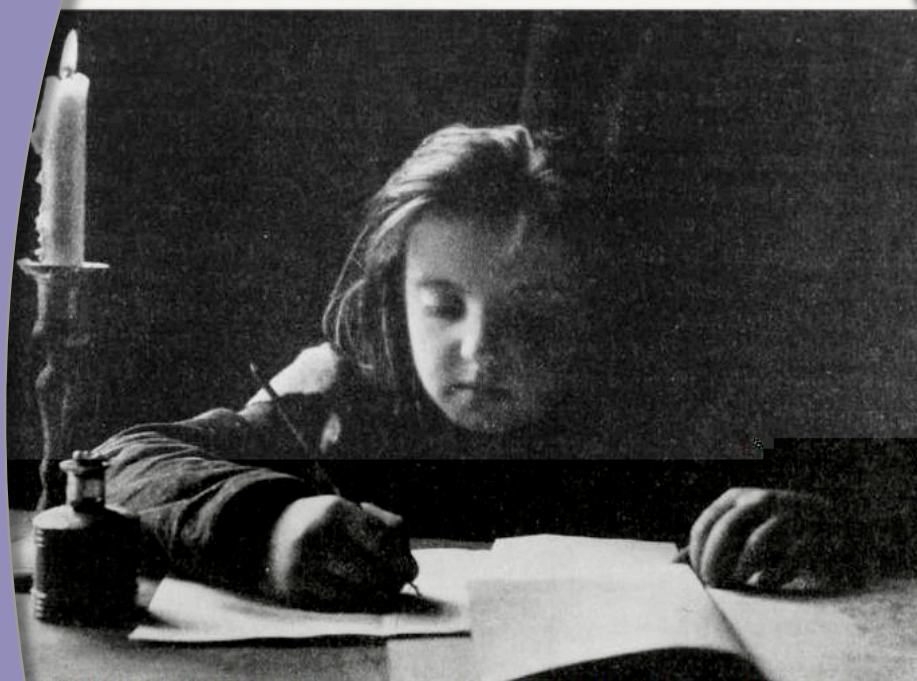

Bojana Dujković Blagojević

Školski život dece u Kraljevini Jugoslaviji

Ključno pitanje

Što su bili najbolji, a što najlošiji aspekti školovanja u Jugoslaviji?

Tema

Modul je o obrazovanju u Kraljevini Jugoslaviji u periodu 1918–1941, tačnije, o položaju djece u obrazovnom sistemu. Ovu temu smo izabrali jer vjerujemo da ima sličnosti sa decom danas i da može biti interesantna za rad. Odnos djece prema školi i obavezama, ali takođe i prava koja su deca imala, značajno se razlikuju od današnjih.

Tema je kontroverzna sa aspekta prava djece – nekada i sad. Namjera nam je da pokažemo koliko su se odnosi promijenili u posljednjih 80 godina. Tema je relevantna za cijelu regiju jer se odnosi na sve zemlje Kraljevine Jugoslavije i pokazuje razlike među decom u istom obrazovnom sistemu.

Ishodi učenja:

- Razumijevanje položaja mladih u školskom sistemu Jugoslavije prije Drugog svjetskog rata.
- Učenici će razviti vještine empatije.
- Učenici će vrednovati istorijske izvore u smislu pouzdanosti (službena dokumenta naspram usmenog svjedočenja, itd.)
- Učenici će procijeniti razlike i sličnosti i uporediti školski sistem u prošlosti sa današnjim.
- Učenici će interpretirati izvore i analizirati rodna (polna) pitanja u školskom sistemu.

Ciljevi:

- Upoznavanje sa vaspitnom i obrazovnom ulogom škole u Kraljevini Jugoslaviji;
- Podsticanje rasprave o ulozi obrazovnog sistema danas, u razvoju mladih ljudi u izmijenjenim društvenim okolnostima.

Uputstva za predavače:

Nastavnik će pročitati Uvod učenicima i razredu predstaviti temu časa. Radionica ima dvije faze – prva faza je individualni rad i rad u parovima, a druga faza je grupni rad i predstavljanje rezultata.

Aktivnost 1: Uvod; nastavnik čita Uvod, zatim Izvor 1, i pokazuje fotografiju učenicima (Izvor 2). Učenici odgovaraju na predloženo pitanje.

Aktivnost 2: Individualni rad, analiza fotografija i popunjavanje tabele; Izvori 3, 4 i 5 dati su na karti. Učenici treba da popune prazna mjesta. Nastavnik će nasumično tražiti od učenika da kažu šta su upisali i da objasne zašto. Na kraju ove aktivnosti nastavnik daje učenicima informacije o izvorima (đe su fotografije načinjene, u kojoj zemlji i kada).

Predložena pitanja za diskusiju:

1. Ima li razlika između učenika na fotografijama?
2. Kako učenici izgledaju?
3. Koji bi mogli biti glavni razlozi za razlike među učenicima?
4. Kako je to danas? Ima li značajnih razlika među učenicima vaših godina?

Aktivnost 3:

Rad u parovima – čitanje izvora i analiziranje školskih predmeta

Učenici rade u parovima. Zadak je da analiziraju izvore 6 i 7 i da popune tabelu. Nastavnik će nasumično tražiti da učenici daju svoje odgovore i objasne zašto su tako odlučili.

Aktivnost 4:

Grupni rad – čitanje izvora i analiza, predstavljanje rezultata

Učenike treba podijeliti u tri grupe. Svaka grupa ima do 3 izvora.

I grupa: Analizira izvore o fizičkom kažnjavanju učenika u školi.

II grupa: Analizira izvore o položaju ženske djece u školama.

III grupa: Analizira izvore o radnoj obavezi učenika i njihovom ponašanju.

Svaka grupa ima iste zadatke – da popuni datu tabelu i predstavi svoje rezultate. Nastavnik može, dok učenici rade u grupama, napisati predložene odgovore na tabli, a dok učenici predstavljaju rezultate grupnog rada, ispisati rezultate.

Nakon toga, učenici odgovaraju na ključno pitanje – koji su bili najbolji i najlošiji aspekti školovanja u Jugoslaviji?

45
minuta

Zadatak 1

Individualni rad

Uvod

Škola je u prošlosti, kao i danas, bila centralno mjesto obrazovanja dece. Iako je njena uloga do danas ostala ista, obaveze dece, način rada, školski predmeti, ali i načini oblačenja su se mijenjali tokom vremena.

U ovoj radionici ćemo pokazati kako je bilo biti đak u prvoj polovini XX vijeka na Balkanu. Kako su nekadašnja deca, bake i dedovi vaših roditelja, išli u školu kada, šta su učili, ali i kako su se morali ponašati.

Izvor 1

ŠKOLA – KUĆA NA KUĆI...

Prvo me začudila sama škola, bila je to jedna dvospratna zgrada. Vidi, djede, pa škola je kuća na kući! Mislio sam da je jedna kuća stavljena na drugu kuću, jer kuću na sprat nikad ranije nisam vidio. U učionci me najviše iznenadio globus. Pitam jednoga, šta je to, on kaže bostan. Pitam, a šta će bostan gore na ormaru, a on meni, sklonili ga od lopova kao što si ti. Pa, pitam ja za tronogu tablu, za koje reče da je ništa, a za računaljku reče da je nešto. Tako sam prvog dana škole saznao šta je bostan, šta je ništa i šta je nešto.

Branko Ćopić 1915 – 1984. Š č š ; P Ježeva kućica, K 2007, 31.

Izvor 2

Đevojčica radi domaći

M T ć, Istorija srpske fotografije 1839-1940, Prosveta, Beograd, 1993.
:// . . / /M %20T I %20 %20
%201839-1940.
D N 1 , 2012.

Pitanje:

- Kakvi su bili uslovi za učenje devojčice na slici i dječaka iz Izvora?

Zadatak 2

Individualni rad

Pogledaj fotografije i odgovori na pitanja iz tabele.

Koje su glavne razlike između ovih fotografija?

Izvor 1

Jablanica (BiH)

Kom periodu pripada fotografija?

Koji je uzrast učenika na fotografiji?

Kako su obučeni učenici na fotografiji?

Šta je prikazano na fotografiji?

Zadatak 2

Individualni rad

Pogledaj fotografije i odgovori na pitanja iz tabele.

Koje su glavne razlike između ovih fotografija?

Izvor 2

Prizren (Kosovo)

Kom periodu pripada fotografija?

Koji je uzrast učenika na fotografiji?

Kako su obučeni učenici na fotografiji?

Šta je prikazano na fotografiji?

Zadatak 2

Individualni rad

Pogledaj fotografije i odgovori na pitanja iz tabele.

Koje su glavne razlike između ovih fotografija?

Izvor 3

Karlovac (Hrvatska)

Kom periodu pripada fotografija?

Koji je uzrast učenika na fotografiji?

Kako su obučeni učenici na fotografiji?

Šta je prikazano na fotografiji?

Zadatak 3

Rad u parovima

1. Pronađi razlike između popisa predmeta iz 1926. i 1939.
2. Koliko ih ima?
3. Popuni tabelu i uoči koje su glavne sličnosti i razlike između školskih predmeta koji su se učili u školama prošlosti i u tvom vremenu, ali i šta misliš o tome šta će tvoja deca učiti u budućnosti!

Izvor 1

Školski predmeti 1926.

1. Nauka o vjeri i moralu
2. Srpsko-hrvatski-slovenački jezik
3. Početna stvarna nastava
4. Zemljopis
5. Istorija Srba, Hrvata i Slovenaca
6. Račun s geometrijskim oblicima
7. Poznavanje prirode
8. Crtanje
9. Lijepo pisanje
10. Ručni rad, muški i ženski
11. Pjevanje
12. Gimnastika i dječije igre

M. Papić, Školstvo u BiH 1918 - 1941, Sarajevo 1984.

Izvor 2

Školski predmeti 1939.

1. Ponašanje
2. Nauka o vjeri i moralu
3. Srpsko-hrvatski jezik
4. Početna stvarna nastava
5. Zemljopis
6. Narodna povijest
7. Račun s geometrijskim oblicima
8. Poznavanje prirode
9. Praktična i privredna znanja i umijenja
10. Crtanje
11. Lijepo pisanje
12. Ručni rad
13. Pjevanje
14. Gimnastika i dječije igre

Jurica Marinko, 1. 9. 1939, Banovina Hrvatska, Srez Dubrovnik. Privatna arhiva.

	GLAVNI PREDMETI	VJEŠTINE
Kraljevina Jugoslavija		
Moja zemlja 2013+		
Budućnost		

Izvor 1

Fizičko kažnjavanje dece

Vrsta kazne bila je stvar nastavnika. Fizičke kazne su obavljali nastavnici, uglavnom, prutom.

Za šibanje po dlanovima i debelom mesu učitelj je biraio vitak prut koji se savija, ali se teško lomi. Đaka je tukao po dlanovima ili ga polagao preko stolice, zatezao mu lijevom rukom pantalone, a desnom udarao. Tuklo se i ravnalom po noktima skupljenih prstiju. Bilo je u običaju i klečanje na koljenima, stajanje izvan klupe ili u uglu (...). Roditelji su se vrlo rijetko bunili protiv takvih kazni.

Svjedočanstvo ing. Omanovića, koji je išao u narodnu osnovnu školu u Cazinu devedesetih godina XIX vjeka.

M. P. ć, Školstvo u BiH za vrijeme Austro-Ugarske 1878-1918, Sarajevo 1972, str. 178.

Izvor 2

Vrste kažnjavanja

Nastavnici su održavali u školi disciplnu svojim ličnim radom i primjerom, a ako to nije uspijevalo u svim slučajevima, onda su nemarnost u učenju, neurednost i loše ponašanje kažnjavani fizički kaznama i na razne druge načine (...). Obično su fizičke kazne vršene prutom, a osim toga postojalo je kažnjavanje zatvorom, klečanjem, stajanjem i sl. (...) Roditelji se nijesu odupirali fizičkom kažnjavanju svoje dece.

V. B. ć ć, Istorija osnovnih škola u BiH (1878 – 1918), str. 213

Izvor 3

Kažnjavanje prutom

Milanka Todić, Istorije srpske fotografije 1839-1940, Prosveta, Beograd, 1993.
http://www.udi.rs/articles/Milanka%20Todic_Istorija%20srpske%20fotografije%201839-1940.pdf
 Downloaded November 1st 2012.

KRALJEVINA JUGOSLAVIJA	MOJA ZEMLJA
SLIČNOSTI	RAZLIKE
Izvor 1	
Izvor 2	
Izvor 3	

Izvor 1

Uključivanje ženske dce u školski sistem

Još za vrijeme AU u BiH vođeno je u kulturnoj javnosti dovoljno diskusije o školovanju uopšte, pa i školovanju ženske dce. Međutim, smatralo se, tako bar proizilazi iz onoga što je pisano, da je žena predodređena za domaćinstvo i samo neka zanimanja u vezi sa brigom o dci.

Tako u punih 40 godina rada gimnazije, a da se u njih nije upisala nijedna učenica. (...) Žena se vrlo sporo i stidljivo uključivala u redovno školovanje u gimnaziji. Polaganjem privatnih ispita, pa i to tek u nekoliko posljednjih godina okupacije, počele su prve žene u BiH sticati znanja u gimnazijama.

Zemaljska vlada je tek u avgustu 1918. dozvolila da se učenice koje su položile privatno prvi i drugi razred redovno upišu u treći razred. Tek poslije Prvog svjetskog rata konačno je ukinuto ovo ograničenje i učenice su se počele upisivati u gimnaziju, i to u početku samo u posebna ženska odjeljenja.

M. Papić, Školstvo u BiH 1918 - 1941, Sarajevo 1984, str. 114

Izvor 2

Ženska zanatska škola

1. Stručan praktičan rad
2. Crtanje krojeva
3. Srpskohrvatsko-slovenački jezik
4. Račun, zanatsko računovodstvo i kalkulacija
5. Poznavanje robe i domaćinstvo
6. Istorija i zemljopis
7. Dekorativno crtanje
8. Veronauka
9. Higijena
10. Gimnastika
11. Pevanje.

I ć, Zvornički spomenar, P , N S , 2002.

Izvor 3

Učenice ženske zanatske škole

KRALJEVINA JUGOSLAVIJA	MOJA ZEMLJA
SLIČNOSTI	RAZLIKE
Izvor 1	
Izvor 2	
Izvor 3	

Zadatak 4

Rad u grupi

III GRUPA: - Analiza izvora koji govore o radnim obavezama i ponašanju učenika

Izvor 1

Radne obaveze đaka

U školi su radili učitelji Mirjana i Spasan Todić, a upravitelj škole je bio Ivo Kraljević. Učiteljski par Todić i upravitelj Kraljević stanovali su u stanovima smještenim u školskoj zgradi. Učenici su po razredima učili u dvije učionice (I i III, te II i IV razred zajedno).

Pored učenja đaci su radili na ekonomiji škole, pa su dvorište, bašta i voćnjak bili veoma uredni. Učitelji su držali stoku, naročito ovce i svinje. Rad u školskom dvorištu nije bio težak, ali je za učenike bio odgovoran i obavezan (...). Roditelji su imali obavezu da za školu obezbijede drva – ogrijev. Oni domaćini koji nijesu imali zapregu, drva su cijepali, a đaci su drva slagali (...). U školi se boravilo dugo i svaki je učenik u torbici nosio nešto za užinu. Vjeronauka je bila četvrtkom, a petkom škola nije radila jer su učitelji išli u Opštinu i Srez. Subota je bila radni dan.

S ć M š ć (Đ đ) N 100
š B ć , D 1996, .
78

Izvor 2

Učiteljska škola u Banjoj Luci, Naredba za početak školske godine 1930/31.

(...) U internat će se primati siromašni učenici sa vrlo dobrim uspjehom i vladanjem ukoliko bude mjesta na stan i hranu, a izvjesni broj đaka primit će se samo na hranu (...). I za vrijeme školskog ferija vladajte se pristojno, širite pismenost, suzbijajte alkoholizam i praznovjerje.

Vrbaske novine, br 35, od 24. jula 1930, str 10.

Izvor 3

Ponašanje učenika van škole

Krajem treće decenije XX vijeka učenici Građanske škole u Banjaluci su obavezno morali nositi kape i školske kecelje (uniforme). Kretanje učenika na ulici je bilo dozvoljeno samo do 20:00 sati. Ukoliko bi neki nastavnik zatekao učenika na ulici poslije tog vremena, taj učenik bi dobio ukor Nastavničkog vijeća ili neku drugu kaznu.

Olga Kunaica, 1928 – 2013. I

O 2011.

Izvor 4

Vaspitna uloga škole

Gimnazije su pored obrazovanja odigrale još jednu vrlo važnu ulogu u razvoju mladih – vaspitnu. U njima je disciplina bila na jako visokom nivou. Školska uniforma se nosila i izvan škole, a oni učenici koji bi bili opaženi od svojih profesora van svojih domova u kasnijim večernjim satima, bili su kažnjavani ukorom.

Живот во Скопје 1918-1941; Просветни прилики Алла Качева, Славица Христова, Татјана Горгоевска; Музеј на град Скопје.

KRALJEVINA JUGOSLAVIJA	MOJA ZEMLJA
SLIČNOSTI	RAZLIKE
Izvor 1	
Izvor 2	
Izvor 3	